

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre . . . 6 korona.
Egyes száma ára 0 fillér.

MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER:
pénteken és minden törvényhatósági bizottsági közgyűlést megelőző és követő napon.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓIVATAL
Városi könyvnyomda-vállalat
Irodájában.

Írde küldendők a kéziratok és előfizetési díjak.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: **VECSEY IMRE.** * Felelős szerkesztő: **KONCZ ÁKOS.**

Kiadótulajdonos: **A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VALLALAT.**

A tisztikar és a drágasági pótlék.

Debreczen sz. kir. város tisztikara — mint halljuk — azon kéressel fordul a városi tanács útján a legközelebb tartandó közgyűléshez, hogy szavazzon meg 1906-ra 10%-os drágasági pótlékot. A tisztikar beadványában rámutat a folyton emelkedő drágaságra és a megélhetés nehézségeire.

A tisztikar kérelme kétségkívül jogos és időszerű. Ma már valamennyi város, sőt magánintézetek is vagy felemelték tisztviselőik fizetését vagy drágasági pótlék megadásával segítettek helyzetükön. Nálunk azonban ez nem történt meg. A szervezeti szabályzat átdolgozásának közgyűlés előterjesztése késik, ami ugyan a munkálat érdemét tekintve nem nagy baj, mert az csak kópíja a réginek és haladás nem látszik benne. Így tehát a tisztikar bizonytalanságban van jövője felől, mert bár nyakán van a megélhetés gondja, így hamar nem remélheti helyzete javítását. Bizottsági tagjainak nagy része nem mutat jóakaratot és elismerést a tisztikar iránt, sőt egyrésztük olyanformán gondolkozik és beszél, hogy akinek nem tetszik a mostani fizetés, az mondjon le a hivataláról, jön helyébe száz is.

A tisztikar igazán csekély dolgot kíván a 10%-os drágasági pótlék megadásával. Ennél kevesebbet már nem kérhet. Eppen azért gondolkozzanak bizottsági tagtársaink a kérelem jogos voltáról és mi hisszük, hogy ha egybevetnek mindent és megfontolják a dolgot, kész szívvel és egyező akarattal teljesíteni fogják a tisztikar kérését, mely egész terjedelmében így hangzik:

Tekintetes Tanács!

Városunkban a megélhetési viszonyok napról-napra súlyosabb teher gyanánt nehezednek mindazokra, akik a rendes piaci-árak mellett is csak nagy takarékossgal és körültekintő gondossággal tudtak megélni a multban. Az általános drágaság azonban hovatovább emelkedett és a szerényen javadalmazott tisztikar a megélhetés gondjaival küzd, mely küzdelem nem egyszer bántólag hat munkásságára és kétségbeeséssel tölti el a jövő iránt.

Magyarország törvényhatósági városai, sőt rendezett tanácsú városai mindannyian felfogva és belátva tisztviselőik helyzetét, vagyoni viszonyaikhoz mérten igyekeztek tisztviselőik helyzetén segíteni részben fizetésemelés vagy drágasági pótlék megadásával.

Igaz ugyan, hogy a szervezeti szabályzat átdolgozására kiküldött bizottság foglalkozott a tisztviselőik fizetésrendezésével, illetve a korpótlék behozatalával, ezen munkálat azonban még nem került a közgyűlés elé és az előlebből ítéelve, alulirottak ezen javaslatból egyhamar nem várhatjuk helyzetünk javítását, bármily bizo-

dalommal viseltetünk is a Tekintetes Közgyűlés és Tanács iránt, már csak azért sem, mivel a szervezeti szabályzat átdolgozására kiküldött bizottság a szabályzatnak fizetés-emelés, illetve korpótlék megadására vonatkozó részét leszavazta.

Magunk is belátjuk Tekintetes Tanács, hogy a tisztviselőknek felemelése és korpótlékának a költségvetésben való beállítása ez idő szerint nagy mértékben megterhelné a házipénztárt, de másrészt ezen kérdés még annyi megbeszélést és vitatást igényel, hogy annak sorsától ez alkalommal segítséget nem várhatunk. Már pedig a mai viszonyok közt nekünk gyors segítségre van szükségünk és éppen azért bizonyos tekintetben átmeneti intézkedésre kérjük fel a Tekintetes Tanácsot.

Kérésünk tehát az: méltóztassék a Tekintetes Tanácsnak javaslatot tenni *alulirott tisztviselők részére megadandó és 1906 január 1-től egy évre folyósítandó drágasági pótlék megszavazására*, mely a törzsfizetés 10%-át képezné. És bár tudjuk, hogy ez is nagy összeget ró a házi pénztárra, mégis, tekintve helyzetünket, bizodalommal fordulunk a Tekintetes Tanácshoz, kegyeskedjék kérésünket támogatni és annak idején pártolni.

Debreczen sz. kir. város tisztikarának összessége fordul a Tekintetes Tanácshoz jelen kérelmével és eleve is meg van győződve, hogy a Tekintetes Tanács kedvezően lesz kegyes a tisztikar kérését elbíralni.

Mely kérésünk után mely tisztelettel vagyunk a Tekintetes Tanácsnak

Debreczenben, 1905 szeptember 1.

Debreczen sz. kir. város tisztikara nevében:

(Aláíráások)

A közigazgatás szociális földadatai.

(Folyt. és vége.)

III.

Magyarország közigazgatási apparátusa meglehetősen nagy. Ha helyhatósági igazgatásunkat tekintjük, azt látjuk, hogy a hatvanhárom vármegyében 1594 központi tisztviselő, a 419 járásban ugyanannyi fősolgabíró, 562 solgabíró, 409 orvos, 180 gyakornok, 541 írnök, tehát 3704 hivatásos, fizetett közigazgatási organum intézi az ügyeket. A 26 törvényhatósági város és 102 rendezett tanácsú város magasabb igazgatási teendőkkel foglalkozó funkcionáriusainak számát közel ezerre tehetjük.

Ha figyelembe vesszük még, hogy az állami igazgatás közegei, a minők a különféle közegészségügyi, állattenyésztési, ipari, államépítészeti, vízmérnöki, tanügyi, erdészeti,

mezőgazdasági, szakközvegek, mind a helyhatósági igazgatás pótlására szolgálnak s teljesen számításon kívül hagyjuk a pénzügyigazgatásnak inkább gépies munkával foglalkozó adópénztári és fogyasztási adókezelő szakszervezeteit, jóval tizezren felül valónak találjuk azoknak a számát, akik között a vármegyei igazgatás teendői megoszlanak.

De a sorosan vett s hivatalnokokul alkalmazottak számával nem zárhatjuk le a helyi önkormányzat funkcionáriusainak körét. Huszezer körül jár a vármegyei és városi törvényhatósági bizottsági tagok száma. A kereskedelmi és iparkamarák, ipartestületek rendes hatáskörű szervei az ipari, — a vármegyei gazdasági egyesületek, különösen ott, ahol az igazgató-választmányiak átvették a vármegyei mezőgazdasági bizottságok teendőit, — a gazdasági igazgatásnak. Ezek újabb nagy táborral szaporítják azok számát, akiknek a törvényhatósági önkormányzat ügyeihez hivatalból szavuk és közük van.

Nem mondhatjuk, hogy törvényeink, kormányi és helyhatósági szabályrendeleteink kifejezetten is ne reflektálnának a fizetett hivatalokon kívül álló igazgatási elemek munkájára. Így a gazdasági és ipari hitelszövetkezetekről szóló 1898. XXIII. t.-cz. 2. §-a működésre hívja azszövetkezetek alakításánál a nyilvános testületek, a gazdasági egyesületek, kereskedelmi és iparkamarák, ipartestületek tagjait. Az 1898. II. t.-czikbe iktatott munkástörvény kimondja, hogy a szerződéseknél való hatósági fungálás átruházható önként vállalkozó törvényhatósági bizottsági, közigazgatási bizottsági, járási vagy törvényhatósági mezőgazdasági bizottsági tagokra. A munkásközvetítésnél szintén reflektál az illető kormányrendelet a hivatalon kívül álló elemekre. A tanügyi igazgatás terén az iskolalátogatókra, a gazdasági igazgatás terén a felsoroltakon kívül a borvizsgáló bizottságokra, uti bizottságokra s az egész igazgatás nagy terén a különféle speciális feladatkörrel bíró s a közigazgatás rendes ügymenetében kiküldött bizottságok seregére utalhatunk, melyek azt mutatják, hogy a szellem, a törekvés megvan közéletünkben az önkormányzati igazgatás teendőinek formális megosztására.

Vajjon kihasználjuk e közügyeink fizetett intézőinek s hivatalon kívül álló tényezőinek a munkára való formai szervezetét? Nem. A hivatali szervezetet részben azért nem, mert fontos részeiben kiépítetlen, másik részeiben tulntelg, reformálásra, javításra szorul, amelynek részletezése azonban nem tartozik soraink keretébe. A hivatalon kívül álló szervezetet azért nem, mert hiányzik belőle a belső energia, amely a hivatali szervezet működését is a másik nagy részben benítja.

Mielőtt tovább mennénk a gyakorlati élet tapasztalatainak idevágó részletezésében, idéznünk kell egy angol tudósnak az ottani közigazgatásról írt nyilatkozatát. Szeretjük ezt az idézetet mentől többször előhozni, mert ránk nézve rendkívül tanulságos.

Feltűnő vonása politikai életünknek az, — írja Mackenzie Wallace, Oroszországról írt művében (Russiá), — hogy politikai intézményeink mindig és mindannyian gyakorlati, valóságos és a nép nagy része által szigorúan érzett szükségéből nőttek ki. Óvatosság és konzervatívok lévén mindenben, ami a közjólétre tartozik, a változtatást szükséges rossznak tekintjük és a rossz napot addig halasztjuk, a meddig csak lehet, még akkor is, ha meg vagyunk győződve, hogy multhatatlanul bekövetkezik. E szerint közigazgatási szükségjeink mindig meghaladják eszközeinket, melyek által kielégítést nyerhetnénk és ha ezen eszközök egyszer életbe léptek, azonnal erőlyesen fölhasználjuk. Még az a

mód is, amely szerint az eszközök életbe lépnek, nálunk sajátosság. A helyett, hogy tabula rasát csinálnánk és az alapon kezdenők, teljesen fölhasználjuk azt, ami épen birtokunkban van és csak azzal pótoljuk, ami kiegészítésére elkerülhetetlenül szükséges. Képletben szólva, kijavítjuk és kiegészítjük politikai életünket a szerint, a mint változott életszükségeink és életföltételünknek fogva kívánatiki, a nélkül, hogy elméleti elvekre és egy távol jövőnek eshetőségeire nagy figyelmet fordítanánk. Az épület esztétikai tekintetben lehet szörnyalnak, mely semmi elismert építészeti stíllal nem egyezik és mely a művészeti bölcsélet kritikája által megállapított elvekkel daradjon, hogy semmi zuga és kockájaja használatlan ne maradjon.

Vajjon elmondhatjuk-e ezt mink magunkról? Minden részletesebb okadatlás nélkül is érezzük mindnyájan, hogy nem. A mienkkel egy szellemben fejlett közigazgatás Anglia példájából azt látjuk, hogy az intézmények és a kereteiket kitöltő társadalmi elemek belső energiája, gyakorlatias munkakészsége a külső szervezet legkialtóbb rendezetlenségeit és hiányait is pótolja, de a belső energia hiányát semmiféle formai rendszeresség nem pótolja, amint ez magunknál s Oroszország intézményeiben is látjuk.

Hogy azonban teljes képet nyerjünk a közigazgatási szervezet rendelt hivatása és annak gyakorlati betöltése terén mutatózó bajokról, szemügyre kell vennünk a nagy- és kisközségi életünket is.

A nagy- és kisközségi igazgatás hivatali teendőit 4713 jegyző, 3194 rendszerezett segédjegyző, legalább annyi ideiglenes alkalmazású fizetett segéderő, 1854 nagyközségi bíró, 10,681 kisközségi bíró és legalább háromszor annyi esküdtt, előjárósági tag látja el. A községi önkormányzat főtényezői, a képviselőtestületek százezerszámra egyesítik az értelmesebb és vagyonosabb elemeket. Községi igazgatásuk terhei igen nagyok. Kétszégletlenül hatalmas az a fejlődés, amin a községi közigazgatás, iskolák, óvodák, kórházak, világítás, kövezés, rendfenntartás, gazdasági intézmények terén pár évtized alatt átmertünk. De vajjon van e Magyarországon ember, aki ne lenne panasszal tele a községi igazgatás ellen?

A törvényhatósági igazgatás hivatalos szobáiban rengeteg papirosfogyasztást látunk s a tintafogyasztás egyhangúságában elsavanyodott tisztviselői kart, amely csak akkor kap nagyrészt életre, ha a hivatalos órák nyugétől megszabadulva, kedvteléseinek élhet. Igen kevés szerepe van e munkában a közvetlen érintkezésemek, az emberek és viszonyok vizsgálatának. Nem egy vármegyében azt tapasztaltam, hogy az emberek csak a főispánnal és alispánnal mertek fesztelenebbül érintkezni, mert az alsóbb foku hivatalokban igen rövidben bántak el velük. Nem vád akar ez lenni, csak jóakaratu konstatació ismert tényeknek, amelyekre még vissza fogunk térni.

Az önkormányzati nem hivatalnok elemek közreműködése éppen úgy megalégszik a legjobb esetben a minimális köteleltségeljesítéssel, mint a hivatalosaké. A legtöbb törvényhatósági bizottság működésében ugyanazt az öt-tíz embert látjuk. Ezek rendszerint nem olyanok, akiknek bősége idejük van mindenfelére, hanem ellenkezőleg, a legelfoglaltabb, legmunkásabb emberek.

Sokan mondják, hogy a köztevékenység földadatainak végzésére nincs nálunk elég ember. Kevés nálunk az olyan, aki a kereső munkától félrevonulva, a közügynek munkálására elég idővel és anyagi függetlenséggel rendelkezik. Nem tudjuk ezt teljes érvénnyel elfogadni. Nem az a baj, hogy nem lenne elég emberünk, hanem az, hogy a legtöbb-

jében hiányzik a köztevékenység iránt való érzék. Ha a legerősebben elfoglalt emberek vehetnek maguknak időt és fáradságot, hogy ide is, oda is elmenjenek, itt is, ott is mondjanak vagy tegyenek valamit a közér: megtehetik azok is, kik szűkebbkörű munkában vannak elfoglalva. De hát végre is, kik végezzék a magyar állampolgárok közérdekű munkáját? Erre csakugyan nem impotálhatunk senkit. Ha csak egy kis része azoknak a vagyoniilag erős, társadalmilag előkelő, kereső munkával kevésbé elfoglalt embereknek, akiket mindenki tud és ismer a közérben, neki szánna egy kis idejét, egy kis ambícióját az igazgatási főladoatok végzésének, nagyon megélnék a közigazgatás mindenféle, de különösen szociális irányu munkája.

A fizikai és az erkölcsi abszintizmus az, ami miatt híján van törvényhatósági igazgatásunk a belső energiának. De még erősebben jelentkezik ez a nagy- és kisközégségi életben.

Valaha, a nagy- és kisközégségi élet hivatalos keretei tisztán a földművelő parasztság, önkormányzati tevékenységéből állottak, mint a városoké a polgárokéból. Most már a történelmi rendeknek közjogi különállása nincs, sőt az új törvények oly főladoatokat róttak a községre, amelyeknek betöltéséhez az önkormányzati elemek részéről magasabb műveltség, fejlettebb kulturális és gazdasági érzés, a jobb nevelés által kifejlesztett önzetlenség szükséges. Ha ez így van, minden községben a legmagasabb társadalmi, műveltségi és vagyoni foknál álló elemeknek tömörödni kellene magukat a községi tisztségek után, szorgalmasan kellene járnok a községi képviselőtestületekbe, hogy társadalmi vezérül tulajonságaik közvetlenül hassanak az alsóbb néprétegekre. Sajnos, ez teljességgel nincs így nálunk. Franciaországban és Angliában sok helyütt találtam fényes történelmi nevek viselőit községi tisztségekben, nálunk igen keveset.

Az értelmes magyar középirtokosság pusztulása sok községünkben lehetetlené is teszi az állapotok javulását. De a legtöbb helyütt megvan a hivatott értelmiségi elem, csak a szóban levő munkára való érzék hiányzik.

Azok az idők, amiket György Endre egy alkalommal olyan szépen festett, hogy idonként, bizonyos napokon, az egész falu szabadon járt be az udvarba, hogy ha kellett orvosser, tanács, vagy védelem, mind megtalálták az öreg tekintetes urnál, — elmultak. Ahol van is ur, az már csak igen ritkán tekintetes. A falusi nép a boltosnál és a korcsmárosnál keresi az okos szót: ha bizalma van hozzá, a jegyzőnél. Ez vitte arra Csanád vármegye alispáját, hogy a falusi népek törvényes tanácsával való ellátását a jegyzők hivatalos kötelességévé tegye.

A községi igazgatás okos, melyekben ható látástól vezérelt egyik főföltétele a szociális bajok megszüntetésének, hiszen ide tapadnak legnagyobb részt a szegényebb nép érdekei és szükségletei. Milyen sokat tehet a község a maga szegényebb elemeiről, ha a községi földek bérbeadásánál, a községi fizetett alsóbbrendű munkák, utjavítás, utca és tér kövezés és tisztogatásnál, a hivatalos helyiségek tatarozásánál stb. különös figyelemmel van a keresetre legerősebben rászorultakra. Tapasztalataimból azonban inkább a helyes gazdasági és szociális érzék hiányáról kell szólnom, mint jó intézkedésekről. Sok községben például azt találtam, hogy a községi legelőt vállalkozóknak adják bérbe, akik azután a rászorult kis gazdákat a lúber fejében jól megszarcozzák; holott közvetlen házi kezelés mellett olcsóbban használhatták volna a vagyonosok s jótéteményképpen kapták volna a legeltetési használatot

az egy tehénnél bíró özvegyek, a fuvarozásból élő szegény emberek. Pedig hát van-e kiáltóbb érdeke a falusi szegény embernek, mint a marhatartás? A községi költészetes kiadási tételének fölhasználásánál kevés a céltudatos takarékoság s még kevesebb a kisemberek érdekeire áldásos ható bőkezűség. Olyan hibák, amelyeket csak a községi ügyek értelmes, gondos és önzetlen vezetése képes eloszlatni.

Gondoljunk azután azokra a konkrét főladoatokra, amelyek a főlorsolt modern szociális tartalmu törvényeink rónak a községekre, akár az egészségügy, akár a gyermekvédelem, akár az ipar, akár a mezőgazdaság terén végrehajtásokat csakis az által látjuk biztosítva, ha senki sem abszaltálja magát a közigazgatási tevékenységtől, ami hatáskörébe és természetes érdekkörébe esik.

De tulajdonképpen megfelel ez nemzeti fejlődésünk szellemének is. Mink magyarok az önkormányzat ősi hagyományai között növekedtünk. Ugy érezzük, hogy a magunk közdolgait a magunk emberével s magunk erejével végzük, nem úgy, mint a német népek, amelyek földjén a patrimonialis államszervezet szigorúan burokratikus állami közigazgatást honosított meg. Mi többet és jobbat várunk a közigazgatásunktól, mert ilyen tudatban nevelkedtünk s mert a közigazgatásnak magunk is tényezői vagyunk, ha nem is viselünk fizetett hivatali tisztséget. Megfelel továbbá azért is, mert közszervezetünkben törvények és intézmények rendelik a nemzeti tényezők egymásra hatását.

A közigazgatás munkája nálunk csaknem egyértelmű a társadalmi munkával s egyik legfőbb faktora a nemzeti haladásnak. Gazdasági és kulturális érdekeink parancsolják, hogy a közigazgatás terén is hatékonyabban végezzük azt a munkát, amit törvényeink most és a jövőben parancsolnak. Minden ellenséges érzelmű nemzetiségi erőfeszítés dacára, még a miénk, magyaroké a hegemonia és az értelmi vezetés a közéletben. De ha ezt a helyzetünket nem használjuk föl köztevékenységünk erősebb szerzésére, mélyítésére és hatékonyabbá tételére: vezető szerepünk az ország jelentékeny részében megrendül. Az arra célzó munkában, hogy a különféle nemzetiségi föld népe a magyar értelmiségtől kapja gazdasági boldogulásának eszközeit, hogy tehát ezzel érezze földi sorsát összekapcsoltnak, hogy a magyar nemzeti erő vegye hatalmába a román, szász és tót centrumok közéletét, hogy e földek minden lakója csak azzal remélhessen boldogulást, ha a magyar közélethez simul; hogy kiirtsuk a népünket károsító visszaéléseket és igaztásokat, hogy fegyverbíró katonákat nevelhessünk a magyarság létükzdelmeihez: az ország legnagyobb illy célú közműtényének, a közigazgatásnak kell előjárnia.

A munka módjára nézve, miután közigazgatásról van szó, legalkalmasabban a jelenlegi helyigymisnternek, a közigazgatás ezidőszerinti fejének egyik, 1901. évi márczius 9-ikén tartott beszédeből idézhetjük azt, hogy: „az embert kell közelebb hozni embertársaihoz; közvetlen személyes érintkezés kell létesíteni”. A közvetlen érintkezés jobbakká, bölcsőbbekké s boldogabbá tesz bennünket. Hozzá tehetjük, csak ez teszi eredményessé a közigazgatás szociális munkáját.

Sokan leszünk itt, akik tudjuk, hogy a közvetlen érintkezés a művelt emberre nézve a legalsóbb társadalmi rétegekkel sem olyan terhes és kellemetlen, hogy egy kis türelemmel és emberszeretettel bármikor is gyakorolható ne lenne. „Szolgáljuk a legfőbb Jót az által, — mondja Széchenyi István, — hogy teremtményét, az embert, akár milyen helyzetben létezzék is, oly magasra emeljük, amint

azt alapulajdonai és erényei megengedik*. A szociális feladatok munkálásánál, akár a tisztviselőnek, akár a hivatalon kívül álló közfunkcionáriusnak meg kell barátkoznia a kérges tenyérrel, a sáros csizmával, a nehezebb beszéddel. Az alapulajdonosságok a történelmi és vérségi kapcsolatban, a hagyományos tiszteletudásban vannak, amelyek, ha sokhelyütt megbontott is a féktelen izgatás és a saját nemtörődömségünk, az ósztinte, komoly és következetlen érintkezés hamar helyreállít.

Régóta nem mutatkozott olyan sokféle kelletlen jelenség-közéletünkben, mint most. Kétszeresen össze kell szednünk az erőnket, hogy nemzeti haladásunk akadálytalan előremenetelét biztosítsuk.

A közigazgatás minden népnek a leghathatósabb fegyverze mindenféle baj ellen, a legjobb szerszáma a közös munkálásában. Ennek a tudatnak jobban át kell hatnia közéletünket. Sajnos, a közigazgatási tevékenység jelentőségéről nálunk igen sekélyek még a populáris fogalmak. Ezer és ezer intelligens ember van, aki a közigazgatást csak a párharcok idején szellőztetett való vagy ráfogott visszaélések híréből ismeri. Sok ezren vannak azok is, akik a főszolgabíró legfőbb ismertető vonásul azt tudják, hogy cifra ruhájú hajdút tartó uriember, akit a parasztsok szörnyen respektálnak. Terjedni és mélyülni kell közigazgatási ismereteinknek, hogy a ránk váró erősebb, nehezebb nemzeti munkafeladatokat elvégezhessük.

A közigazgatás hivatali munkásainak helyzetében jelentékeny fordulat állott be. Egyrészt javult a fizetésük, könnyebb és szabadabb mozgást lehetővé tevő lett az anyagi helyzetük. A közigazgatás egyszerűsítése, amelynek új rendje eleinte szokatlanul, idegenül hatott, máris közelit végső céljához, a fölszemes irodai munkák megszüntetéséhez és a rendszeres tevékenység egyszerűvé, könnyebbé tételéhez. Kétségtelen tehát, hogy joggal elvárhatjuk, miképp a közigazgatás működése hamar eljut az intenzivitás és beható gond ama fokára, amelyet a modern élet szociális szükségéi föltétlenül megkövetelnek. Ami pedig a közigazgatás hivatalon kívül álló tényezőit illeti, azokat az idők saját gazdasági és társadalmi fönnállásuk érdekei szorítják arra, hogy teljesítsék kötelességüket.

A magyarság közéleti intézményei és rendje olyanok, hogy azok keretében mindenki megtalálhatja a maga boldugulását. Itt semmi sem teszi jogosultakká a fölforgató törekvéseket. A közigazgatásnak pedig elől kell járnia az ezredéves nemzeti lét természetes nagy céljainhoz vezető uton, amelyek felé egész közéletünknek tönie kell.

Németh József.

Előleges színházi jelentés.

Zilahi Gyula, a színház igazgatója kiadta a színi-identyre vonatkozó *előleges színházi jelentését*. Egész terjedelmében itt közöljük:

Tisztelettel értesitem a t. közönséget, hogy a városi színházat *1905 szeptember 20-án* megnyitom, egyben van szerencsém társulatom névsorát bemutatni.

I. Az ügyvezetés: Zilahi Gyula, igazgató és főrendező. Békés Gyöla, titkár. Huber Miksa, karnagy. Szakács Andor, rendező. Poór Vilmos, másod karnagy. Győre Alajos, pénztáros. Poprádi Árpád, sugó. Barabás Károly ügyelő.

II. Előadó személyzet: *Hölgyek:* Arday Ida, drámai anya. Almásy Lola, vígjátéki és szalon színésznő. Csáder Irén (J.), hősnő. Fróti Frida, operette szubrett. Gárdonyi Teréz (Sz.), operette és népszínmű komika. Koppán Margit,

(B.), operette énekesnő. Körösmezey Margit, társalgási színésznő. Markovits Margit, drámai szende. Pozsonyi Lenke (Sz.), opera és operette énekesnő. Polgár Ilona, vígjátéki színésznő. Radó Anna, opera, operette és népszínmű énekesnő. Szabó Irma naiva. Zilahi Gyuláné opera és operette énekesnő. Perczel Karola és Perczel Rózi, balettáncosnők.

Uraik: Árkos Vilmos, operette és népszínmű bariton. Békefi Lajos, opera és operett tenor. Békés Gyula, vígjátéki és jellemszínész. Deésy Alfréd szerelmes bonvivant. Krasznay Ernő, lírai szerelmes, Kondor Ernő, vígjátéki és társalgási színész. Polgár Sándor, opera és operette-buffó, komikus. Szakács Andor, hősszerelmes. Sarkady Vilmos, operette komikus. Szabó Gyula, operette-buffó, komikus. Szente Rezső. Tornyai, bonvivant. Zilahi Gyula, vígjátéki színész, bonvivant. Kiss Irén, a budapesti vígszínház tagja, mint állandó vendég.

III. Segédsemmelyzet: Arday Vilma, B. Czenker Róza, Dinnyésy Juliska, Kertész Kata, Kardos Tusi, Kállay Hermin, Lászy Etel, Magda Eszti, Nagy Annuska Z. Pető Julia, Szalóky Szidi, Szabó Mariska, Végh Jolán, Várdy Józsa, Barabás Károly, Gajdszinsky Pál, Gazdácska Lajos, Juhay József, Kiss József, Kovács István, Katona Imre, Lendvay Ödön, Mészáros Sándor, Martonfi Jenő, Nagy József, Szilágyi Ernő, Ungváry Vilmos, Zajongi Elemér.

Zenekar: a 39-ik gyalogvezred zenekara.

IV. Műszaki vezetés: Műszaki felügyelő és festő: Gyöngyösy Viktor. — Gépész: Tóth János, egy segéd. — Fodrász: Jakabfi József, három segéddel. — Könyvtáros: Nagy József. — Diszmeister: Szabó Imre, tizenkét díszítővel. — Sertáros: Kerekes István, három segéddel. Főruhatáros: Horváth Ferencz két segéddel. — Ruhatáros: Divlyakov Lázár. — Fővilágosító: Török József. — Világosító: Kai Imre. — Szobor- és díszműves: ... — Portás: Katonka József. — Két szolga. — Huszonégy jegyzető.

Műsoromra vonatkozólag tisztelettel jelentem, hogy a fővárosi színházak kiválóbb ujdonságai mellett sorra színtre fogom hozni a régi jelesebb irodalmi termékeket, drámát, színművet, vígjátékot, népszínművet, operát és operettet egyaránt.

Bérlés. A színházi bizottság határozata folytán értesítettik a t. bérlő közönséget, hogy a törzskönyvezett bérlők jogai, tekintettel a bérelmi szándékozók nagy számára: *csakis folyó hó 16 délután 5 óráig tartatik fenn* s a bérlétszegg első fele a jegy kiváltásakor, a másik fele pedig 1906 január elsején a jog elvesztésének terhe alatt kifizetendő.

Bérlési feltételek: Családi páholy fölszintén 180 előadásra ABC. bérlét 1800 kor., 120 előadásra 1200 kor., 60 előadásra 600 korona.

Családi páholy az első emeleten 180 előadásra 1440 kor., 120 előadásra 1200 kor., 60 előadásra 600 kor.

Földszinti és I. emeleti páholy 180 előadásra 1080 kor., 120 előadásra 720 kor., 60 előadásra 360 korona.

II. emeleti páholy 180 előadásra 720 kor., 120 előadásra 480 kor., 60 előadásra 240 korona.

Támlászkék 1-7 sorban 180 ABC. bérlét 228 kor., 120 előadásra 192 kor., 60 előadásra 96 korona.

Támlászkék a 7-12 sorban 240, 160 és 80 kor. — a 12-17. sorban 192, 128 és 64 korona.

Bérelmi lehet e hó 12-étől délelőtt 10-12 óráig és délután 3-5 óráig.

Szilánkok.

Maholnap még a módosabb emberek sem etnek húst, mert tisztelt mészáros mestereink folyton emelgetik annak árát. Mennyire messze vagyunk annak a koronás főnek jámbor óhajtatásától, ki minden alattvalójának egy tyukot szánt levesnek. Bizony nagyon itt volna az ideje annak, hogy a hatóság egy kis kerékkötőt alkalmazza a mészárosok törekvésére. Másutt is védelmére kelt a hatóság a megszarcolt közönségnek, miért ne lehetne ezt nálunk is megtenni. Egyet azonban előre is jelzünk, hogy a próbavágatás csak akkor fog sikerülni, ha a vágójószágot mástól szerezzük be, nem a helyi mészárosoktól, mint évekkal ezelőtt.

A Nagyerdőn és ennek nyaralói körül a tyuktolvajok garázdálkodnak. Nagyon jól tenné a rendőrség és csendőrség, ha körülvenné az erdőt és razzitát tartana. Meg vagyunk győződve, hogy jó fogást csinálna, mert van ott elég csirkefogó bőven. Mert ha nekibátorodnak ezek a gazemberek, nem csak a csirkek nem lesznek biztonságban, hanem a nyaralók sem.

Újfént vendégeink érkeznek holnap. A nemzetközi állatorvosi kongresszus mintegy 50 tagja látogatja meg városunkat, illetve a Hortobágyt. Bizony itt most nem sok látni való lesz, mert a jószágállomány az erdőségekben legal. A város megvendégeli az idegeneket, áldomásokban sem lesz hiány.

A jövő hóban meg lengyel testvérek jönnek városunkba. Egyszóval ki nem fogyunk a vendéglátásból. És még mondja valaki, hogy nem boldog a magyár!

Mentő-egyesület van nálunk alakulóban. Irunk, czikkezünk, a helyi lapok szorgalmazzzák a dolgot, de ennek daczára most semmit sem hallunk ez ügyben. Az a bizonyos kis hírlapi polémia mintha megakasztotta volna a mozgalmat. Ne halogassuk az ügyet, hanem igyekezzon az előkészítő bizottság dolgozni, mert attól félünk, hogy ez is hasonló lesz a mi ismeretes *szalmaláng* buzgóságunkhoz, mely hirtelen fellobban és a közönyösség posványában elalszik.

Idegen forgalom.

Évről-évre többen keresik fel városunkat a művelt külföldről. A napokban voltak nálunk az angolok, holnap pedig a nemzetközi állatorvosi kongresszus tagjai látogatják meg városunkat. Mi természetesen hagyományos vendégszeretettel fogadjuk az idegeneket és azok hálával eltelve dicséror szavak zengedezésével távozunk el körünkől.

És én még sem tudok örülni ennek az időszakú idegen forgalomnak, mert azt szeretném, ha a művelt külföldi, aki nálunk megfordul, a mi kulturánkat látná és figyelne, nem pedig a Hortobágyon legelésző barmainkat és a délibábot... Megcsontosodott szokásunk, hogy az idegent ugyszólván a vasutól visszük a Hortobágyra, jól tartjuk paprikással, napfényes időben megmutatjuk neki a délibábot, a nyáját és ezzel a debreczeni látogatás legtöbb esetben véget ér. A külföldi ember aztán hazamegy, tollat vesz a kezébe, egy czikket cselekszik az Ausztriába bekebelezett Magyarországról, megdicséri czimeres ökreinket, ötös fogatunkat, kék ancugos csikósainkat — és ezzel be vagyunk mutatva a külföldnek.

Messzebbre vendéglátásunk nem terjed. Megmutatjuk zsiirunkat, de szellemi kincseinket elzárjuk... Városunknak

nagy multja van és e multnak érdekes, tanulságos emlékei Főiskolánk egyidejű a lelkiismereti szabadság ébredésével... Gazdag könyvtárunk a leghiresebb és legértékesebb művekkel tartalmazza, nagy kincsét érő régiség-gyűjteménye, továbbá a 48-as idők nagy eseményeinek színelhelye, egyszóval városunk kövei tettekről beszélnek, de ezeket a köveket az idegeneknek csak ritkán mutatjuk meg, hanem rohanunk velük a Hortobágyra...

Érezhető fogyatkozásunk, hogy Debreczennek nincs egy szépen megírt és a művelt nyelvekre átfordított képes *utmutatója*. Ami van, azt a magyar vendég használna és élvezettel használhatja, de az angol, a francia, a német nem lesz okos belőle. Van ugyan ilyen három nyelvű leírása Debreczennek, de ez régen íródott, s ma már idejét multja. Nagyon okos dolog volna, ha a városi tanács ilyen munkát iratna az eddig megjellett debreczeni *Utmutatók* nyomán és a hozzájuk jövő idegeneknek ezt kiosztatná.

Minden nagyobb városnak elsődrendű kötelessége idegen forgalmának emelése. Ettől nem szabad sajnálni a költséget, mert a befektetett tőke szellemileg, erkölcsileg és anyagilag bőségesen meghozza a kamatot. Haladjunk már valamit ezen a téren is, tanuljunk a többi életrevaló várostól, mely az idegen forgalom emelésére nem sajnál semmi költséget.

Mert azzal, hogy a vasutnál dikcióval fogadjuk a hozzájuk érkező idegeneket és kocsiak pakolva kivisszük a Hortobágyra délibábot nézni, paprikást enni és karcsot inni, még nem tettünk semmit, ellenben, ha értékeinket, szellemi vagyontunkat is bemutatjuk, ha az idegen ittléle alatt arról győződik meg, hogy a modern eszmékhez és azoknak kiviteléhez van érzékünk, ha elhagyjuk a farszót és sokszor beszantó sablont, akkor egy lépést már megtettünk idegen forgalmunk emelésére.

Mig azonban idáig nem jutunk, addig legfeljebb csak vendégszeretetünket fogják az idegenek ideig-óráig dicsérni, hanem azután hallgatnak rólunk és legfeljebb azt örökítik meg rólunk, hogy van egy barmokban gazdag pusztánk, ahol napfényes, forró nyárban délibábot is lehet gyönyörködni...

A népek takarékosága.

A világ összes nemzetei közt kétségtelenül legtakarékosabb az Egyesült-Államok népe. Takarékpénztáraiban az elhelyezett betétek összege meghaladja a **3 060,176.611** dollárnyi összeget, ami mellett még tekintetbe veendő, hogy a republikánák tizenegy állama egyáltalán nem rendelkezik takarékpénztárakkal, mely államokban leginkább üzleti vállalatokba és ingatlanokba fektetik a fölösleges, vagy nélkülözhető megtakarított tőkét. Ha az így befektetett tőkét is hozzá számítanók a takarékpénztári betétekhez, azok összege még tetemesen nagyobb volna. Valamennyi közt legelső helyen áll **New-york** állam, melynek takarékpénztáraiban az állami bankmennyiségnek legutóbbi hivatalos kimutatása szerint **1.252,928.299** **dollár és 62 cent** van betétként elhelyezve, vagyis **86,836.855** dollár és **59 cent** több, mint amennyi tavaly volt. A népesség számarányát tekintve Konnektikut-állam (908,000 lakossal) **212,177.974** dollárnyi betétével még fölülte áll Newyork államnak és a világ legtakarékosabb államának nevezhető.

Az Egyesült-Államok után a németekben fejlődött ki leginkább a takarékoság iránt való hajlam, mert a németországi takarékbetétek összege **2.273,406.226** dollárra rug. Az Egyesült-Államok páratlanul álló gazdasági fejlődése után kétségtelenül Németország következik, mely közgazdaságilag az utóbbi éveket rendkívül nagyot haladt. A gazdag Angolország következik ezután **966,854.258** dollárral; de ha Magyarországot és Anszriát a takarékoság terén, mint együttes monarkiat vesszük tekintetbe, akkor ez messze meghaladja a bőségesen uszó Albiont, mert a kettős monarkianak takarékbetétei meghaladják a **1309,700.000** dollárnak, mindenesetre

respektábilis összeget. Ebből Ausztriára **876,900,000**, Magyarország **432,800,000** dollár esik. Franciaországának összes takarékbetétei **847,200,000** dollárnak rugnak, ami tekintve azt, hogy ezt az országot tartják Európá leggazdagabb államának, csekélynek volna nevezhető. Amde általában ismert dolog, hogy a francia testi-lelki híve a **renténok** és így a pénzét a francia nép legnagyobb részben **rentébe** fekteti. A többi európai államok is jelentékeny, takarékosági érzeléssel bírnak, mert az olaszországi takarékbetétzekben **482,200,000** dollár, a kis Dániáintézetében **236,100,000**, a svájciában **193,000,000**, Belgiumban **141,800,000**, és Svédország takarékpénztári intézeteiben **151,400,000** dollár van, mint takarékösszeg elhelyezve. Az orosz-japán háború és a belső vizsolyok sulya alatt szenvedő Oroszország takarékbetétjei még mindig **445,600,000** dollárnyi betétek képeznek kimutatni, melyből a népesedést tekintve 3 dollár és 16 cent megtakarított összeg esik egy-egy lélekre, Dániában **96** dollár, Svájcban **62** dollár, Németországban pedig **40** dollár esik egy-egy lélekre. Föltűnő, hogy a különben oly szorgalmas hollandi népek takarékbetétei csak **72,700,000** dollárnak rugnak, ami csakis abban lehetni magyarázatát, hogy a hollandiak inkább a tengeri kereskedelembe fektetik megtakarított pénzüket. Ha a főt főslóratok nem is irányadók az egyes államok általános gazdasági helyzetére, úgy mégis kitűnik belőlük, hogy a pénz nagyobb mértékben forog a munkás név és iparosok közt, mintsem azt általában hiszik. Épp az iparos és munkás néposztály az, mely megtakarított garasait a takarékbetétbe viszi. Ha a főlórolt **10,107,436,995** dollárnyi összeg és az e néposztály által még ingatlalokba és egyéb ipari és kereskedelmi vállalatokba fektetett vagyont tekintjük, úgy bizonyára nem mondanható, hogy a nagy vagyon az egyesek kezében pontosul össze. A közönséget kiszípolozó trösztök óriási vagyont tartanak ugyan kezükben, de a közönségen áll fölvételei a harcztól és erős magtattarsall megsemmisítésükre törekedni. Viribus unitis. Az egyesített erő nagy tettekre képes és egy általános bojtok előbb utóbb fölözására kényszerítene a trösztöket.

Hírek.

— **Személyi hír.** Koczor János, Szeged sz. kir. város helyettes főkapitánya a napokban városunkban időzőtt rendőrségünk szervezésének tanulmányozására. — Bészler Károly th. főjegyző árvászeki elnök, Szabó Kálmán tanácsnok szabadságukról visszatértek és hivataluk vezetését átvették. — Domahidy Elemér főispán és Kovács József polgármester tegnap elutaztak a Pancsován tartandó polgármesteri kongresszusra.

— **Nem lesznek ellenőrzési szemlék.** A honvédelem ügyeinek vezetésével megbízott ügyvezető miniszter értesítette a város közönségét, hogy az idén a szokásos ellenőrzési szemlék elmaradnak.

— **Védekezés a peronoszpora ellen.** A magyar királyi központi szőlőszéki kísérleti állomás és apoteológiai intézet feladatának tekinti szervezeti szabályzatai értelmében, hogy a gazdaközönséget oktatással lássa el a szőlővédelem tekintetében. Az intézet ebbeli munkásságának eredménye az a fizet, amelyben a peronoszpora ellen való védekezés van népszerű módon előadva. A fizet mint a földművelésügyi minisztérium kiadványa jelent meg s azt bárkinek a kérésére megküldi. Az intézet egyébként díjmentesen ad fölvilágosítást, ha bárki szőlőjében betegséget, bántalmat, visszaesést tapasztal és ezt az intézetnek bejelenti.

— **A jog- és pénzügyi bizottság ülése.** A jog- és pénzügyi bizottság f. hó 7-én ülést tartott Körner Adolf tanácsnok elnöklésével. A bizottság élénk és beható eszmecsere-t folytatott a piaci helypénzszabályzat ügyében, valamint foglalkozott a vásársarnok létesítésével. A bizottság végre is felkérte a polgármestert, hogy hívjon össze értekezletet a vásársarnok létesítése ügyében. A bizottság továbbá a köztisztasági felügyelőkné, az erdőőröknek és a városi hajduknak **10-10** korona drágasági pótlékot szavazott meg.

— **A szatmári baromfi-kiállítás.** A szatmármegyei gazdasági egyesület a baromfitenyésztők országos egyesületének közreműködésével szeptember hónap 24-27. napján tenyész-baromfi vásárral és díjazással egybekötött baromfi-kiállítást rendez Szatmáron. A kiállítás sikerét biztosítja a jelentékeny összegű állami és magánadományokkal rendezendő tenyészdíjazás, a bíráló-bizottság által hazai termények részére megítélendő oklevelek és érmeik, míg a tenyészvásár sikerét

biztosítja az a körülmény, hogy az állam által fajbaromfi beszerzésére előirányzott **100,000** korona összeg erejéig vásárlás-okat e kiállításon is fognak tenni. Bejelentések, valamint minden egyéb közlendők a szatmármegyei gazdasági egyesület titkári hivatalos címére intézendők. A bejelentések határideje szeptember hónap 15-ike. A kiállítást a Kossuth-kerben tartják meg.

— **Évnyitói ünnepély.** Az ev. ref. főiskola intézetlelettel egybekapcsolt évet nyitó ünnepélyét e hó 9-én tartja. Déléltől 9 órakor a nagytemplomban imádkozik Csiky Lajos főiskolai lelkész. Istentisztelet után a főiskola dísztermében dr. Ferenczy Gyula akadémiai igazgató rektori tanévmegnyitói beszédet mond.

— **A községi iskolák ülése.** Debreczen város iskolázzéki bizottsága csütörtök délután Oláh Károly tanácsnok elnöke alatt ülést tartott, amelyen a folyó ügyeken kívül a halápi iskoláknál megüresedett tanítói állást töltötték be. Az állásra a beadott pályázatok fölött titkos szavazással döntöttek. Tanítói megválasztottat Seres János. A bizottság ezután elhatározta, hogy a diákok képeztése ügyében megkeresi a közigazgatási bizottságot. Az iskolatökelekről beterveztett jelentést olvasták fel ezután, amelyből kitűnt, hogy Debreczenben **19,875** iskolaköteles gyermek van.

— **A megdicsért kereskedelmi iskola.** Kintűntetés érte a debreczeni felső kereskedelmi iskolát. Tegnapelőtt vendége volt Péterfy Lajos min. osztálytanácsos személyében, aki megtekintette a tanintézetet és a látottak felett úgy az igazgatóságának, mint a tanári karának elismerését fejezte ki.

— **Gyalog a föld körül.** Különös fogadást kötött egy amerikai fiatalember, Schilling György, aki nem kevesebbre vállalkozott, mint arra, hogy hét esztendő aiat körüljárja a világot. A feltételek szerinti papírból készült ruhában kellett gyalogni, minden pénz nélkül utraképe s utközben még meg is kellett nőnie. Schilling most tért vissza nagy utjáról, de elvesztette a fogadást, mert pár nappal megkészt, aminek oka az, hogy némely helyen a hatóságok sokaság feltartották, hogy hogy megkészt. Mindazonáltal a fogadás feltételeinek megfelelt. Hullában meg is nőült s újságsajátománál készült ruhájában New-Yorkból elindulván, újra körben a földönjárásból s az arcképeiből befolyt pénzből tartotta fenn magát. Utjáról egyébként saját maga a kéve-közveté mondta el:

— New-Yorkból indultam el s onnan egyenesen Vancouver mentem. A körülbelül **1000** mérföldnyi utat legnagyobbreszt hóban kellett megtennem, ami elképzelhető kellemetlenségekkel járt. Vancouverben hajóra ültem s átmentem Ausztráliába — a feltételek szerint ez meg volt engedve — s újra a gyalogláshoz fogtam. **1899** februárjában történt ez. Akkor van Ausztráliában a legnagyobb főrőrség, úgy, hogy a pusztákon élelem és víz hiánya miatt sokat kellett szenvednem. Hogy utat ne tévesztsek, lehetőleg a táviroslóokot irányt követtem. Itt-ott akadtam munkáscsoportokra, akik a jezőket javították. Jő emberek voltak, adtak enyem, inom s jól tartották kis kutamat is.

Minél jobbebb mentem a sivatagba, helyzetem annál rosszabb lett. Amögéd szemem ellátott, sehol egy talpalattnyi föld hely nem volt. Hetek óta nem evél eső, s a nap olyan forrón süttött, hogy agyvelőm majd felforrt. Senkivel sem találkoztam, hogy válthatam volna vele egy-két szót, s ha néha elkezdtem szegény kis kutamhoz beszélni, még a saját hangom is szokatlan volt. Már azt gondoltam, hogy sohasem fogom célomat elérni s el kell pusztuion éhen-szomjan, de valami belső erő folytón sarkalt, folytón ösztönzőt a kitarásra. Egyszer aztán elfogyott minden enyvalóm. Kétségbe voltam esve. Az a gondolatom támadt, hogy leszakított a táviró drójtait, majd akkor jőnek emberek, akik a vonalzavar okát keresik, s ezek majd adnak valamit enyem. Úgy is tettem. Nagy keservesen felmásztam az egyik oszlopra, s leteptem a drótkat, de már lejőni nem tudtam. Erőm végleg elhagyott, s eszméletlenül estem le a földre. Elszédültem s csak éjjel tettem magamhoz a hüvösebb levegőt. Számításom azonban meglehetősen bevált, a távirókészítő munkások megmentettek a biztos haláltól.

Ceylonon keresztül Indiába mentem, ahol borosított szvendetem a maláriában. Utamat Kalkuttán, Sziamon keresztül Mandzsuria felé folytattam s éppen a boxerlázadás alkalmával értem Kínába. Meg is támadtak, s úgy élvezték, hogy azt hittem, minden csontom meg érelabotok. Egy angol misszionárius talált meg fölhaltam s ennek köszönhettem, hogy el nem pusztultam. A Földköldön a bur háborúk veszedelmeit is átéltem, Egyiptomban pedig kolerát kaptam. Törökországban a katonák elfogták, de sikerült megközönmöz kezeik közül s tovább utaztam.

Késésem azonban legjobban az magyarázza meg, hogy mindezt jellenkemnek kellett s a hivatalos eljárás, írsáim megvizsgálása sok időt elarolt tőlem. Ha ez nem történik, bizonyára rendszer időben érkezem s megnyerem a fogadást. Erzel azonban nem sokat bíródom, mert jó feleségem minéin vesztéségenemert bő kárpótlék nekem.

— **A nagyerdői fürdőzők.** Hányan vannak városunkban is, akik elmennek hidegvíz kurára messze idegenbe, tengerpénzt áldozva, hallhat a hidegvízgyógyodót ép úgy használhatják a Nagyerdőn, hol a vízgyógyodó minden modern eszköze, a fürdőbőről élsmert szakudományja, lelkiismeretes gyógykezelése rendelkezikre áll. A fürdőbőről Balkányi Ede dr. főorvos a legnagyobb áldozatkészséggel tartja fenn a fürdőt, nagy költséggel felszerelte azt a modern higiénia minden eszközeivel és oly olcsó áron kuráltathatja magát mindenki, mint sehohlyan a világon. A víz alkalmazása gyógycélokra, hőmérések, alak- és időtartam tekintetében oly sok változatosságot enged, hogy azt a legkülönbözőbb betegségekkel eredményel alkalmazhatjuk. Alttalában a vízgyógyodó edzőleg, ételötlet és erősítőleg. Az anyagcsere fokozódása, az idegrendszernek kedvező befolyásoltatása által a beteg szerveknek megváltozott működésük idézték elő. Sem fiatalja, sem öregje nem zárandó ki a hidegvízgyógyodó alól. A fiatal szervezet erőtejebben fejlődik és gyarapszik mellette, míg a magasabb korban a hanyatló erőköt felélikenti és a lassan működő szerveket felliritsi. Eredményel alkalmazható tehát a vízgyógyodó és annak különféle alakja: 1. Súlyos betegségek után egyéngyógyeseknél. 2. Erősödési és edzési szempontból, a legző szerveknek hurutos állapotba való hajlamjánál. 3. Táplálkozási zavaroknál, u. m. verszegénység, sápkör, kövérség, közsvény, görvélkyör- és csukorvizezésnél. 4. Gyomor-, bél- és májbetegeseknél. 5. Vérkeringési zavaroknál, vértőlulási- és aranyeres bántalmaknál. 6. Rheuma- és idegbántalmaknál. 7. Az idegrendszer megbetegedéseivel, a neurastheniánál, ennek sokoldalu jelenségeivel, mint: fejfájás, szédülés, fejnemű, levertség, szellemi és testi kimerültség, álmatlanság, asthma, ideges szivbántalmak, a gyomor-, bél- és nemi szervek neurastheniájánál, hysteriánál, Basedow-féle betegeségnél, gőrsés és hideűs állapotoknál. — A nagyerdői hidegvízgyógyintézet modern és czélrű berendezése, fekvése és kitűnő puha vize fölötté alkalmas tényezők a vizkurának sikeres használatára. Fővárosi szakértői személyzet végzi a teendőket, az árak mérsékelték. Orvosi felügyelet. Az intézet egész nap nyitva férfiaknak: d. e. 9 óráig és d. u. 5—8 óráig; nőknek: d. e. 9 órától d. u. 5 óráig. Kiki keressen meg elvesztett egzségységét a nagyerdői hidegvízgyógyintézetben.

Négy szoba,

előszoba, nyha és kamarából álló lakást kerese, lehetőleg a belvárosban október elsejére, vagy azonnal.

Ajánlatokat kérek a városi nyomdához intézni.

Angol plaidek és takarók, svéd bőrkabátok
Borsos Katánál.

Jszákoság nincs többé!!!

Kivánára bárkinek bérmentesen küldünk egy próbát a Cozaporból. Kávé, tea, étel vagy szeszes italban egyformán adható az ivó tudta nélkül.

A COZAPOR többet ér, mint a világ minden szőszesétől a tartózkodásról, mert csodálatos hatással ellenszűnveszt teszi az iszákosnak a szeszes italt. A COZA oly eszedesen és biztosan hat, hogy azt felesleg, testvér avagy gyermek egyaránt, az ivónak tudta nélkül adhatja és az illető még csak nem is sejt, mi okozta javulását.

COZA a családok ezreit békítette ki ismét, sok-sok ezer férfit a szűgyen és betelenségtől megmentett, kik később józan polgárok és ügyes üzletemberek lettek. Temérdek fiatallembert a jó utra és szerencséhez segített és sok embernek életét számos évvel meghosszabbította.

Az intézet, mely a COZAPOR tulajdonosa, mindanoknak, kik kívánják, egy próba adagot és egy köszönő írással teli könyvet díj és költségmentesen küld, hogy így bárki is meggyőzőhősen biztos hatásáról. Kereskedünk, hogy az egzségre teljesen ártalmatlan.

INGYEN PRÓBA 371. sz.
Vágja ki ezen szelvényt és küldje még ma az intézetnek.
(Levelek 25 fillér, levelezőlapok 10 fillérre bérmentesítendők.)

COZA INSTITUTE

(Dept. 375.)

62, Chancery Lane,
London, Anglia.

11.051.

1905.

HIRDETÉS.

Kedvezmény a szőlőgazdák részére.

Az 1892. évi XV. t.-cz. 3 §-a értelmében Nyitk csökegekben azok a szőlőgazdák, kik szeszszítalok kimerésével vagy kis mértékben való elárusításával (1888: XXXV-ik t.-cz. 2-ik §-a) nem foglalkoznak, abban a kedvezményben részesílik, hogy saját termései boraitól a házi szűréséltre szánt bormennyiség után italdó fejében ezentul is csak a jelenleg fennálló fogyasztási adónak megfelelő részét fizetik és pedig: 1-ső osztályú csökegekben hektoliterenként bor után 6 korona 70 fillér, bormust és szőlőcetre után 5 korona 03 fillér.

A hivatolt törvény 26. szakasza szerint a házfogyasztás bejelentése következők rendeltetnek, u. m.:

Azok a szőlőgazdák, akik az előbbi szakaszban jelzett kedvezményre igényt tartanak, kötelesek **szeptember hó 15-ig, legkésőbb azonban, ha előbb szüretelmenek, a szüret megkezdéséig** ebbeli igényüket a községi előjárásnál bejelenteni.

Az a kérdés, vajon abban az esetben, ha a szüret szeptember hó 15-ike után kezdődik, a szőlőgazdák házi fogyasztásra szánt saját termései boraitnak a kedvezmény adótelé alá vonása iránt bejelentésüket a határidő lejártá után is a későbbi szüret megkezdéséig jogérvényesen megtehetik-e? már szabályozást nyert a »Budapesti Közlöny« 1892. évi 190. számában közzétett »Hirdetmény«-ben, melynek 2-ik pontja szerint az 1895: XV. t.-cz. végrehajtása iránti 1892. évi 31.015 számú »Utasítás« 26. §-a értelmében a szőlőgazdák emlitett jogérvényes bejelentése **szeptember hó 15-ike és ha a szüret előbb kezdődnek, a szüret megkezdése tizetett ki végső határidővel.**

E szerint tehát a bejelentések, ha a szüret szeptember 15-ike utáni időben kezdődnek is, legkésőbb **szeptember hó 15-ig kövontlenül megteendő** (1895. évi 13.450. számú pénzügyminiszeri határozat.)

Megjegyeztük, hogy a belterületen a városban állandóan lakók részéről a bejelentések az 1-ső, II-ik kerületi rendőrkapitányságnál, a szőlőkertekben és a mezőgazdaságban kintlakók részéről pedig a mezőrendőrkapitányságnál történik leendő bormértékének bejelentése.

E bejelentés-be foglalandó egyszersmind a bejelentő lakhelye, házsáma, a családtagok száma és a szőlőbirtok terjedelme hollakban s a házi fogyasztásra felhasznált bor-évi átlagos mennyisége hektoliterekben.

Ha a kedvezményes adózásra igényt tartó szőlőgazda egész bormértését házi fogyasztásra akarja felhasználni, köteles abban az esetben, hogyha termése **öt hektolitert** meg nem halad, az egész termés után a kedvezményes adót, vagy a szőlőczerék-, illetőleg mustnak a bor- és huszfogyasztási adó iránti törvények és szabályok 17-ik szakasza értelmében való kijelentése, vagy pedig a bormert és szokásos leltelvéle alkalmazva a bor- és huszfogyasztási törvények és szabályok 48. és 49-ik szakasza szerint **azonnal** lefizetni.

Debreczen, 1905 augusztus hó 21.

A városi tanács.

Villamos csengők, telefonok, villámhárítók berendezését minden terjedelemben, javítását és évi gondozását legutjánosabban és jótállás mellett eszközi **FÖLDVÁRI L.** debreczeni első elektrotechnikai vállalata Kossuth-utca 1. sz. (az udvarban). Villamos felszerelések, zseb-lámpák, kerékpárok és alkatrészek raktára.

Képes árjegyzék ingyen.

Telefon-szám 168

TÓTH BÉLA

gyógyszertára és illatszert-raktárában
gyógyszereszi különlegességek

és illatszerek

a legnagyobb választékban kaphatók.

== Eredeti francia és angol gyártmányok. ==

Uri dívat, kalap és fehérműű üflet **Békés Lajos Debreczen, Piacz-u. 44. dr. Ufaluissy-ház.** Angol női bluzokot, férfi fehérműűeket és kelenyűket mérték szerint a legszebb kivitelben készit.

TÓTH GYULA
 VASKERESKEDŐ, DEBRECZEN, Piac-utca 20. és 27. szám.

Ajánl legjobb minőségben a tavaszi időnyre kertészeti, gazdasági és méhészeti szerszámokat és felszereléseket; kerti vasutatók, gyermek-kocsik, fürdőájak, jég-szoknyók, vas- és rézútatók, permosóporsó- és körül-feszkendők, minden vas- és fémiparhoz való szerszámok, túsék kerítés-huzalok, építkezésekhez vasgerendák, vas-és porcellán-kályhák, utóbbiakhoz multiplikátor (hőfejlesztő) beolátok. — Legelőszobb bevásárlási forrás.

Hirdetések leközlésére

legalkalmasabb

a városi könyvnyomda-vállalat

kiadásában megjelenő

„A VÁROS“

című heti lap,

mivel ez a nagy keresletnek örvendő lap a város és megye vagyonos közönségének állandóan kezében forog s így a feltűnő és csinos kivittl hirdetések egész héten át a hirdetőkre tereli a szükségletét beszerzési óhaját közönség figyelmét.

Debreczen szabad kir. város könyvnyomda-vállalata

Városházépület. (Kossuth-utca.)

A modern technika legújabb vívmányaival felszerelve, készít mindenféle nyomtatványokat a leg egyszerűbbtől a legdíszesebbig, jutányos ár mellett.

Meghívók, eljegyzési kártyák, üzleti nyomtatványok, körlevelek a legzárkészen állítatnak ki. — Vidéki megrendeléseket pontosan eszközöl.

Tartós betűerőből készült tőmöntvényekkel helybéli és vidéki nyomdáknak, könyvkötőknek jutányos ár mellett a legrovidebb idő alatt szolgálunk.

Sürgőnyezim:

VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.

Telefon: 270. — Alapítva 1561-ben.

Ruhafestő

és vegyszertári tisztító intézet

HABÉCZY ANTAL

DEBRECZEN,

Széchenyi-utca 42-ik sz.

Telefon 323.

Fehérnemű
Gőzmosoda!!!

11.155.
1905.-sz.

Hirdetmény.

Debreczen szab. kir. város tanácsa közhírré teszi, hogy a város házipénztárának és az általa kezelt különböző alap-pénztáraknak 1906-ik évre egybeállított költségelőirányzata — a város számvevői hivatalánál mai naptól kezdődő 15 napi közzemlére kitétetett.

Ezen körülményről a város adózó lakossága oly felhívással értesítettik, hogy ezen költségelőirányzati munkálat — a számvevői hivatalnál — hivatalos órák alatt megtekinthető és az az ellen irányuló esetleges észrevételek írásban — a törvényhatósági közgyűlést megelőző 5 nappal — a városi Tanácshoz beadhatók.

Kelt Debreczen szab. kir. város Tanácsának 1905. évi augusztus hó 25-én tartott üléséből.

A városi tanács.

TELEFON 308.

MELOCCO PÉTER

TELEFON 308.

GYŐR. BUDAPEST. DEBRECZEN.

Képvislet: Debreczen és Hajdúmegey részére: LUKÁCS VILMOSNÁL, Hatvan-utca 5.

Márványmozaiklap.
Műkő- és Czeméntárgyár.
Beton és vasbeton.
Építési vállalat.
Átereszek készítése.

Szabadalmazott géppel gyártott **karmantus** és **csömösölt** Czemencesövek, Csatornázás.
Beton és Granitto Ferrazo burkoló munkák.

Lukács Vilmosnál kaphatók rendkívül olcsó áron

a JOHN-féle kéménytoldó,

mely minden kémény huzatát megjavítja, füstzaklatást megszüntet.